

Положенням про Державну екологічну інспекцію України функцій, внутрішніх та зовнішніх чинників, які сприяють вчиненню корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень.

Під час проведення оцінки корупційних ризиків проаналізовано функції та повноваження Держекоінспекції, в тому числі здійснення повноважень державними службовцями Держекоінспекції у зрізі вимог нормативно-правових актів України: Земельного кодексу України, Водного кодексу України, Кодексу України про надра, Лісового кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Господарського кодексу, Закону України «Про звернення громадян», Закону України «Про доступ до публічної інформації», Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закону України «Про публічні закупівлі», Закону України «Про мисливське господарство та полювання», Закону України «Про природно-заповідний фонд», Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», Закону України «Про Червону книгу України», Закону України «Про відходи», Закону України «Про охорону атмосферного повітря», Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року», Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції», Закону України «Про охорону земель», Закону України «Про державний контроль за використанням та охороною земель», Закону України «Про перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності», Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», Закону України «Про тваринний світ», розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 102 «Питання реалізації Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища», розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.05.2017 № 616-Р «Про схвалення Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища», та інших.

Також, при здійсненні оцінки корупційних ризиків у діяльності Держекоінспекції було проаналізовано інформацію щодо корупційних проявів у діяльності Держекоінспекції та її територіальних і міжрегіональних територіальних органів, висвітлених у ЗМІ, інформацію із відкритих реєстрів, результати здійснених перевірок діяльності Держекоінспекції Національним агентством з питань запобігання корупції та Державною аудиторською службою України.

Окрім того, під час проведення оцінки корупційних ризиків у діяльності Держекоінспекції було проаналізовано обґрунтування Національного агентства з питань запобігання корупції щодо відмови у погодженні (непогодженні) антикорупційної програми Державної екологічної інспекції України на 2021-2022 роки та обов'язкові для розгляду пропозиції Національного агентства з питань запобігання корупції, викладені у додатку до наказу Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.12.2021 № 843/21 «Про

погодження антикорупційної програми Державної екологічної інспекції України на 2021-2022 роки».

При цьому, оцінку корупційних ризиків здійснено із урахуванням інформації, наведеній у листі Європейської Бізнес Асоціації від 12.10.2021 № 887/2021/02 та Ради бізнес-омбудсмена від 06.10.2021 № 34867.

У листі Ради бізнес-омбудсмена від 06.10.2021 № 34867 вказано, що з 2015 року до Ради бізнес-омбудсмена надійшло 23 скарги на дії/бездіяльність посадових осіб Держекоінспекції, які у переважній більшості стосувались порушень посадовими особами Держекоінспекції вимог чинного законодавства при проведенні планових та позапланових заходів дотримання вимог природоохоронного законодавства суб'єктами господарювання, а також під час процедури видачі/продовження дозвільних документів, пов'язаних із користуванням надрами. З метою усунення та мінімізації корупційних ризиків, які виникають при здійсненні посадовими особами Держекоінспекції планових та позапланових заходів дотримання вимог природоохоронного законодавства суб'єктами господарювання, Комісією передбачено вжиття комплексу заходів, які наведено у таблиці оцінених корупційних ризиків та заходів щодо їх усунення (додаток 3) під № 1. Також, Комісією встановлено, що відповідно до Положення про Державну екологічну інспекцію України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 № 275, у Держекоінспекції відсутні повноваження щодо видачі/продовження дозвільних документів, пов'язаних із користуванням надрами, та відповідно вказані процедура Держекоінспекцією не здійснюються.

Відповідно до листа Європейської Бізнес Асоціації від 12.10.2021 № 887/2021/02 та обґрунтувань Національного агентства з питань запобігання корупції щодо відмови у погодженні (непогодженні) антикорупційної програми Державної екологічної інспекції України на 2021-2022 роки, у діяльності Держекоінспекції наявна низка вразливих до проявів корупції процесів, які можуть проявлятися під час здійснення своїх повноважень посадовими особами Держекоінспекції. Зокрема:

1) штучне створення умов для проведення позапланової перевірки додержання вимог природоохоронного законодавства посадовими особами Держекоінспекції з метою отримання неправомірної вигоди, у зв'язку із відсутністю чітких критеріїв для здійснення позапланових заходів на підставі звернення фізичних осіб;

2) здійснення перевірок дотримання встановленого режиму господарської діяльності у зонах санітарної охорони у зв'язку із відсутністю чітких норм щодо обладнання свердловини для використання води виключно при пожежогасінні, поливу зелених насаджень, тощо;

3) здійснення заходів державного контролю за додержанням вимог природоохоронного законодавства у зв'язку із відсутністю єдиного підходу до вимог встановленого показника ефективності роботи діючих газоочисних установок.

Комісією проаналізовано зазначені пропозиції та зазначається наступне:

1) Згідно з частиною першою статті 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» однією з підстав для здійснення позапланового заходу є звернення фізичної особи (фізичних осіб) про порушення, що спричинило шкоду її (їхнім) правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави, з додаванням документів чи їх копій, що підтверджують такі порушення (за наявності).

Позаплановий захід у такому разі здійснюється територіальним органом державного нагляду (контролю) за наявності погодження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у відповідній сфері державного нагляду (контролю), або відповідного державного колегіального органу.

Процедура подання територіальними та міжрегіональними територіальними органами на погодження до Державної екологічної інспекції України матеріалів щодо проведення позапланового заходу державного нагляду (контролю) на підставі звернення фізичної особи (фізичних осіб) про порушення, що спричинило шкоду її (їхнім) правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави або надання вмотивованої відмови у погодженні визначена у Методичних рекомендаціях для подання територіальними та міжрегіональними територіальними органами на погодження до Державної екологічної інспекції України матеріалів щодо проведення позапланового заходу державного нагляду (контролю) територіальними та міжрегіональними територіальними органами Державної екологічної інспекції України на підставі звернення фізичної особи (фізичних осіб) про порушення, що спричинило шкоду її (їхнім) правам, законним інтересам, життю чи здоров'ю, навколишньому природному середовищу чи безпеці держави, які затверджено наказом Державної екологічної інспекції України від 24.03.2020 № 83 (зі змінами, внесеними наказом Держекоінспекції від 21.07.2020 № 255).

2) Відповідно до пункту 6 статті 44 Водного кодексу України водокористувачі зобов'язані утримувати в належному стані зони санітарної охорони джерел питного та господарсько-побутового водопостачання.

До господарсько-побутових потреб належать: господарсько-питне водопостачання (централізоване та нецентралізоване) територій житлової забудови та громадських будівель міських промислових районів та сільськогосподарських районів: кондиціонування повітря в громадських та житлових будівлях; полив та миття територій населених пунктів (вулиць, площ, зелених насаджень), робота фонтанів тощо; полив посадок в міських та селищних теплицях і парниках; інші потреби (в тому числі гасіння пожеж, промивання водопровідних та каналізаційних мереж).

Постановою Кабінету Міністрів України від 18.12.1998 № 2024 затверджено правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів.

Зони санітарної охорони водних об'єктів водних об'єктів створюються на всіх господарсько-питних водопроводах незалежно від їх підпорядкованості або типу джерела водопостачання.

Залежно від типу джерела водопостачання (поверхневий, підземний), ступеня його захищеності і ризику мікробного та хімічного забруднення, особ-

ливостей санітарних, гідрогеологічних і гідрологічних умов, а також характеру забруднюючих речовин встановлюються межі зон санітарної охорони та їх окремих поясів.

Зони санітарної охорони поверхневих та підземних водних об'єктів входять до складу водоохоронних зон і поділяються на три пояси особливого режиму.

У разі порушення режиму господарської діяльності у водоохоронних зонах, згідно із статтею 110 Водного кодексу України, винні особи несуть відповідальність.

28.12.2019 набрав чинності наказ Міністерства енергетики та захисту довкілля України від 26.11.2019 № 450 «Про затвердження Уніфікованої форми акта, складеного за результатом проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 27.12.2019 за № 1293/34264.

Питання щодо утримання в належному стані зони санітарної охорони джерел питного та господарсько-побутового водопостачання (поверхневі та підземні води) перевіряється посадовими особами Держекоінспекції відповідно до пункту 1.4., а питання щодо облаштування водозабірних споруд відповідно до затверджених проектів зон санітарної охорони водозаборів відповідно до пункту 6 додатку 2 до вищевказаного акта, складеного за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо дотримання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів.

3) Експлуатація установок очистки газу регламентується «Правилами технічної експлуатації установок очистки газу» (далі – Правила), затверджених наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 06.02.2009 № 52 та зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 13 квітня 2009 року за № 327/16343.

Відповідно до підпункту 2.1 Правил відповідальними за додержання вимог цих Правил є суб'єкти господарювання.

Підпунктом 2.2.7. Правил встановлено, що результати перевірки ефективності роботи ГОУ оформлювати актом перевірки відповідності фактичних параметрів роботи установки очистки газу проектним (ефективність роботи ГОУ) на джерелі викиду, зразок якого наведено у додатку 4 до Правил.

Оригінал акта додається до паспорта ГОУ. Перевірку ефективності роботи ГОУ здійснюють лабораторії, які атестовані на право проведення необхідних інструментально-лабораторних вимірювань.

Відділи аналітично-лабораторного контролю Державної екологічної інспекції України, її територіальних та міжрегіональних територіальних органів не уповноважені здійснювати інструментально-лабораторні вимірювання ефективності газоочисних установок.

Враховуючи вищевикладене, Комісія дійшла до висновку, що Правилами встановлено обов'язки власників пилогазоочисних установок і порядок їх експлуатації. При здійсненні заходів державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог природоохоронного законодавства в частині охорони атмосферного повітря, а саме при перевірці ефективності роботи газоочисних установок, у державних інспекторів з охорони навколишнього природного середовища відсутні корупційні ризики, так як вони не уповноважені на здійснення перевірки ефективності ГОУ, а лише перевіряють наявність актів ефективності ГОУ, що знаходяться у паспортах цих установок, які складені відповідними лабораторіями, що уповноважені здійснювати такі вимірювання.

За результатами проведення оцінки корупційних ризиків у діяльності, Комісією підготовлено формальне визначення корупційних ризиків за результатами їх ідентифікації у діяльності Держекоінспекції (додаток 1), опис ідентифікованих корупційних ризиків у діяльності Держекоінспекції, чинників корупційних ризиків та можливих наслідків корупційних правопорушень чи правопорушень, пов'язаних з корупцією (додаток 2), таблицю оцінених корупційних ризиків та заходів щодо їх усунення (додаток 3), реєстр системних (відомчих) ризиків у діяльності Державної екологічної інспекції України (додаток 4).

Антикорупційну програму Державної екологічної інспекції України на 2021 - 2022 роки затверджено наказом Держекоінспекції від 30.11.2021 № 524 та погоджено наказом Національного агентства з питань запобігання корупції від 30.12.2021 №843/21 «Про погодження антикорупційної програми Державної екологічної інспекції України на 2021 - 2022 роки» (далі – антикорупційна програма Держекоінспекції).

На підставі наказу Держекоінспекції від 25.01.2022 № 25, Комісією переглянуто антикорупційну програму Держекоінспекції.

Комісією було враховано пропозиції Національного агентства з питань запобігання корупції до антикорупційної програми Держекоінспекції, додані до наказу від 30.12.2021 №843/21 «Про погодження антикорупційної програми Державної екологічної інспекції України на 2021 - 2022 роки», зокрема:

1. У розділі IV конкретизовано, що антикорупційна програма Держекоінспекції розміщується на офіційному веб-сайті Держекоінспекції (у розділі «Запобігання корупції») та перебуває у вільному доступі для усіх працівників Держекоінспекції та її територіальних і міжрегіональних територіальних органів та громадськості; конкретизовано графік навчального процесу та теми для проведення навчань, визначено спосіб здійснення перевірки результатів навчання.

2. У розділі V конкретизовано процедуру оцінки виконання та перегляду антикорупційної програми Держекоінспекції, додатково передбачено перегляд антикорупційної програми у разі затвердження Антикорупційної стратегії і прийняття державної програми з її виконання (протягом 30 календарних днів з дня затвердження) та надання обов'язкових для розгляду пропозицій Національним агентством з питань запобігання корупції.